

Annotation

The belief that the world of our thought operations, concepts, and emotions, is a reflection of material reality, is not as new as it might seem. The connection of thinking and movements in the Earth's crust is a motif deeply rooted in Donna Haraway's term *natureculture*, whose philosophical message has resonated in the world of visual art in recent years. However, it is also reflected in many current theoretical and philosophical trends (new materialism, object-oriented ontology, speculative realism, etc.). An example is also the words of Lukáš Likavčan, who formulates it in the very first sentences of his book *Introduction to Comparative Planetology*. "The climate crisis shows us that if chemistry is political, politics is also chemical or, in other words, politics always involves the functioning and manipulation with chemical substances and processes." This materialistically oriented perspective also forms the basis of the thinking of the artistic duo Alex Selmeči (*1994, Rožňava) and Tomáš Kocka Jusko (*1994, Košice), and predetermines the thematic interests, authorial practices, but even the way in which material is handled.

Erik Vilím (*1990) is an aesthetician, curator and cultural worker. Between 2017 and 2019, he completed his doctoral studies at the Institute of Literary and Artistic Communication at the Constantine the Philosopher University in Nitra. His final thesis was entitled *The Meditativeness of Expression in Visual Art*. Already during his studies, he prepared several individual and group exhibitions, and at the same time, he worked as an assistant in the private gallery Zahorian & Van Espen. In 2019, he completed a residency in Georgia. He also worked as a manager of publishing projects at the Kunsthalle Bratislava. He is currently a member of the team creating the Strategy of Culture and Creative Industry of the Slovak Republic 2030.

erik.vilim1@gmail.com

Selmeči Kocka Jusko: Záber z videa Courier's rig zo série Uncombative Tools, 2021, fotogrametria, 3D animácia

Presvedčenie, podľa ktorého je svet našich myšlienkových operácií, konceptov či emócií odrazom materiálnej reality, nie je až také nové, ako sa môže zdať. Prepojenie myslenia a pohybov v zemskej kôre je motív úzko zakorenený už v termíne *natureculture* Donny Haraway, ktorej filozofický odkaz v posledných rokoch rezonuje vo svete vizuálneho umenia. Odráža sa však i v mnohých súčasných teoretických a filozofických prúdoch (nový materializmus, objektovo orientovaná ontológia, špekulatívny realizmus, atď.).¹ Príkladom sú aj slová Lukáša Likavčana, ktorý ho formuluje hneď v prvých vetách svojej knihy *Introduction to Comparative Planetology*. „Klimatická kríza nám ukazuje, že ak je chémia politická, politika je tiež chemická, alebo inými slovami, politika vždy zahŕňa fungovanie a manipuláciu s chemickými zložkami a procesmi.“² Táto materialisticky orientovaná perspektíva tvorí rovnako základ uvažovania umeleckej dvojice Alex Selmecci (*1994, Rožňava) a Tomáša Kocku Juska (*1994, Košice), predurčuje ich tematické záujmy, autorské postupy, ale dokonca aj spôsob manipulácie s materiálom.

Autentickosť zmyslovej skúsenosti a uchovávanie dát

Alex Selmecci a Tomáš Kocka Jusko sú súčasťou generácie umelcov, ktorých umelecký program sa formuje vo svete rámcovanom dvoma okolnosťami – tým, čo môžeme nazvať ako permanentná dostupnosť „net-based-experience“³, a vedomím environmentálnych zmien, ktoré už nie sú prijímané sprostredkované, prostredníctvom vedeckých prognóz, ale sú priamo prežívané, bezprostredne viditeľné.⁴ S touto východiskovou skúsenosťou prirodzene siahajú po témach vplyvu digitálnych technológií a webového prostredia na nás, ale aj na sféru mimoľudských aktérov – prírodu. Jedným z prvých projektov⁵, kde odkryli svoje obsahové ciele, bol v tom čase ešte individuálny výstup Alex Selmecci s názvom *My Body Is Your Body Too* (spolu so Szilviou Bolla, Vunu Gallery, 2019, kurátor: Nikolas Bernáth), ktorý sa zaoberal telesnosťou, intimitou, sterilitou a autentickosťou zmyslovej skúsenosti v digitalizovanom svete, a to cez akt konzumácie jedla. Už v tomto čase sa objavuje narácia ako základný postup Selmecci, ktorý sa neskôr postupne plynulo kombinuje s textilom a technologickým spracovaním prefabrikátov pochádzajúcich z veľkoobchodov so stavebninami. V tom istom roku a na identickom mieste prezentuje Tomáš Kocka Jusko na spoločnej výstave *Service, Drama, Loop* (spolu s Martinom Moflárom, Vunu Gallery, 2019, kurátor: Nikolas Bernáth) špecifické objekty. Jeho záujem smeruje k témam uchovávanía dát a ku kumulácii obalu ako ochrany technologických produktov pred stratou ich trhovej hodnoty. Oba spomenuté výstavné projekty boli zároveň poslednými, na ktorých prezentovali samostatne svoje individuálne autorské prístupy.

1 V našom lokálnom prostredí je prítomnosť uvedených myšlienkových prúdov možné sledovať napríklad v tvorbe Pauly Malinowskej, Šimona Chovana, Samuela Chovanca, Jakuba Černoška či Michala Mitra.

2 LIKAVČAN, Lukáš. *Introduction to Comparative Planetology*. Moskva: Strelka Institute, 2019.

3 V súvislosti s autorskou dvojicou by sme mohli spomenúť aj pojem *digital natives* (Marc Prensky).

4 Rovnako sú svedkami zlyhávania implementácie aktivistického umenia do politicko-spoločenských zmien, resp. pretrvávajúceho rozostupu medzi aktivizmom a umením, ako aj postupnej straty autentickosti postkonceptuálnej kritiky.

5 Uskutočnil sa krátko po ukončení ich bakalárskeho štúdia v Ateliéri súčasného obrazu (Adam Szentpétery a Ján Vasilko) Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach.

Fragmenty narácie a fikcia

Spojenie mediálnych preferencií⁶ a postupov bolo naplno viditeľné na výstave *Place the touch into the gloves and leave it there* (Caretaker Institute) v galérii *temporary parapet* v roku 2019, kde predstavili už kohézny výstavný projekt deklaráujúci v našom prostredí ojedinelú futuristickú estetiku. Ohýbanie plastových prefabrikátov, spracovanie kompozitných drevných materiálov a textilu či práca s videom a autorským textom im umožnili vytvoriť priestor na vytváranie konzistentných fikčných svetov. Spomínaný širší tematický rámec aktívneho podielu nových médií pri formovaní nás a našej existencie v spoločenských vzťahoch sa v tomto prípade prejavil v nosnom koncepte výstavy – *Caretaker Institute*. Ako sami autori uvádzajú, išlo o „akýsi hybrid korporátu a inštitúcie, ktorá po prihlásení záujemcovi zabezpečila spoločníka. Ten mal za úlohu pomôcť zákazníkovi vyrovnáť sa s každodenným životom“⁷. „Caretaker“ bol vyrobený na mieru svojmu používateľovi, s ktorým nadväzoval intímne spojenie. „Každý z nich je individualizovaný, už pri výrobe sa spracovávajú informácie o budúcom používateľovi. Komunikácia s nimi je spravídla časovo náročná a hlavne zo začiatku často nedostupná.“⁸ *Caretaker Institute* odkazoval na rozmach aplikácií na trhu supľujúcich tradičné sociálne interakcie s vysokou mierou adaptácie⁹, nepriamo vedúci k osamelosti a emocionálnej nestabilite ako existenciálnemu pocitu najmladšej generácie, ktorá sa rodí do všadeprítomnosti sociálnych médií.

Časová os ako naratívny princíp

Pre autorskú dvojicu bola kľúčová prezentácia „na domácej pôde“ v Košiciach – samostatná výstava vo Východoslovenskej galérii nazvaná *Idle Cruising* (v spolupráci so Sám Bady, 2020, kurátor: Erik Vilím). Z formálnej stránky došlo v porovnaní s predchádzajúcim projektom k posunu smerom od inštalácie k imerznému environmentu s intenzívnejším zásahom do galerijného priestoru.¹⁰ Autorský text sa tu transformoval do piesne, na ktorej tvorbu prizvali hudobníka Sába Badyho. Ich zámerom bolo vytvoriť atmosféru dočasného múzea prezentujúceho technologické produkty z budúcnosti, ktoré neustálym vývojom stratili využitie. Tieto technológie mali podobu kočov, pričom už ich názvy *Isaac Supersoft* (2019) a *Vale Supersport* (2019) evokovali akýsi falošný náznak subjektívnych asociácií spojených s brandingovými stratégiami dneška. Základnou stratégiou bola časová os ako princíp poskytujúci paradoxný letmý náhľad do minulosti (koče), ktorá sa ešte len odohrá. Vytvorili tak akúsi rekonštrukciu uplynulých čias, avšak z perspektívy budúcnosti. Funkcia a využitie časovej osi boli viazané na všeobecnejšie utopické tendencie a bezvýhodový pocit súčasnej spoločnosti, fungovali ako cyklus projekcií budúcností, vízií, ich následných zlyhaní, vedúcich k neustálym pochybnostiam. Výber formy kočov bol rovnako motivovaný ich historickým pozadím – koče zohrali kľúčovú úlohu v rámci akcelerácie vývoja trhov orientovaných spoločností prostredníctvom transportov nerastných surovín, tovaru či listových zásielok. V súčasnosti, keď ich funkciu už dávno nahradili iné prepravné prostriedky, sa stali dostupné iba pre vyššiu ekonomickú triedu ako turistická atrakcia.

6 V tomto projekte sa zároveň poslednýkrát stretávame s pozostatkami závesného obrazu. Obaja autori začínali pôvodne s tradičným maliarskym médiom, ktorý postupne opustili v prospech objektivej tvorby.

7 Citované z rozhovoru na stránkach aktuálneho časopisu *Profil* č. 3/2022.

8 Citácia z autorského textu, ktorý bol súčasťou predmetnej výstavy.

9 Ako príklad uvediem aplikáciu s názvom *Replika*, ktorá funguje na báze AI programu. Uživateľom ponúka personalizovaného spoločníka, ktorý komunikuje prostredníctvom chatovacej služby.

10 Zatemnenie priestoru, zakrytie galerijnej podlahy.

Špekulatívna archeológia

Kľúčom k interpretácii motívu vyradeného technologického produktu, ktorý sa v tvorbe autorov nachádza vo viacerých dielach¹¹, je čas médií, konkrétne zastaranosť technologických nástrojov, ktorá sa neustálym vývojárskym progresom zrýchľuje, pričom predstavuje hlavný stimul hromadenia elektroodpadu. Potreba mať každý rok nový iPhone s najnovšími zlepšeniami hardvéru a softvéru má za následok enormnú produkciu, ktorá saturuje potreby používateľov.¹² Práve vďaka tomuto hlbšiemu záujmu o existenciu technologických nástrojov a médií je možné hovoriť v súvislosti s ich tvorbou o špekulatívnej archeológii médií¹³ ako o autorskom postupe. Prejavuje sa napokon aj vo vyzdvihnutí materiálnej podstaty technológie, zvýraznením jej útrobov a implicitným narušením našej falošnej predstavy o jej imaterialite.¹⁴

Modulárnosť

Posledným aspektom autorskej poetiky Alex Selmecci a Tomáša Juska Kocku je modulárnosť – znovupoužitelnosť a cirkulácia komponentov. Jednotlivé diela nie sú nikdy úplne vo finálnom stave, autori pridávajú a ubierajú ich súčiastky, prípadne rozkladajú staré diela a vytvárajú z nich úplne nové. Každý objekt tak má potenciál stať sa prototypom, aktualizáciou, novou verziou. Zlyhanie vytvára príležitosť na vytvorenie novej formy a perspektívy. Ide o akýsi „open structure“ princíp využívaný v súčasnosti najmä vo webovom prostredí. Princíp modulárnosti nie je definovateľný v ich prípade len ako formálny postup, realizuje sa aj na úrovni témy. Jednotlivé čiastkové témy viažuce sa k menším objektovým realizáciám je možné premiestňovať a vkladať do nových výstavných projektov. Princíp modulárnosti im tak umožňuje zakomponovať už vystavované objekty s ich konkrétnymi významami v nových kontextoch bez narušenia tematickej kohézności daného výstupu.

Objekty Alex Selmecci a Tomáša Juska Kocku napriek ich „zdanlivej“ formálnej sterilite zasahujú našu imagináciu a emócie. Predstavujú akýchsi naratívnych aktérov, ktorí sa v správnom interpretačnom svetle môžu stať silnou súčasťou filozofickej a teoretickej diskusie o planetárnych vzťahoch a prepojenosti kultúrnych aktov s prírodnými pohybmi.

Erik Vilím (*1990) je estetik, kurátor a kultúrny pracovník. V rokoch 2017 až 2019 absolvoval doktorandské štúdium na Ústave literárnej a umeleckej komunikácie na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Jeho záverečná práca mala názov *Meditatívnosť výrazu vo vizuálnom umení*. Už počas štúdia pripravoval viacero samostatných a skupinových výstav a súčasne pracoval ako asistent v súkromnej galérii Zahorian & Van Espen. V roku 2019 absolvoval rezidenčný pobyt v Gruzínsku. Pôsobil tiež ako manažér edičných projektov v Kunsthalle Bratislava. Aktuálne je súčasťou tímu tvorby Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030. erik.vilim1@gmail.com

¹¹ Bol prítomný napríklad na výstave *Shine Bright, Red Star* (Litost gallery, 2022, kurátor: Lukáš Likavčan), ktorú autori interpretačne rozkrývajú v rozhovore na stránkach aktuálneho časopisu Profil č. 3/2022.

Motív vyradeného technologického nástroja nájdeme však aj v diele *Glasses (Uncombative)* (2021) či *Cushicle Suitaloon* (2021).
¹² K tomu pozri viac podkapitolu *Plánované zastarvaní* v knihe PARIKKA, Jussi. *Geologie médií*. Prel. Jan Petříček. Praha: Karolinum, 2020, s. 174 – 190.

¹³ Pojem „špekulatívna“ nevyberám svojvoľne – uvedomujem si jeho nadužívanie v posledných rokoch. V tomto kontexte sa viaže k časovému paradoxu – ich „archeologické bádanie“ zasahuje rovnako minulosť, ako aj budúcnosť. Viac v rozhovore na stránkach aktuálneho časopisu Profil č. 3/2022.

¹⁴ Napríklad digitalizácia je v posledných rokoch veľmi mylne vnímaná ako jeden z najúčinnejších ekologických nástrojov.

Selmeci Kocka Jusko: sample 0036 (Appearing flower), 2022, MDF, ocel', lepidlo. Foto: Ondrej Rychnavský

Selmeci Kocka Jusko: sample 0023 (Appearing flower), 2022, MDF, tmel, lepidlo, lak. Foto: Ondrej Rychnavský

Selmeci Kocka Jusko: sample 0035 (Appearing flower), 2022, hliník, oceľ, lepidlo. Foto: Ondrej Rychnavský

Selmeci Kocka Jusko: sample 0022 (Appearing flower), 2022, drevotrieska, hliník, oceľ, lepidlo. Foto: Ondrej Rychnavský